Eduskunta
HaV@eduskunta.fi

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSEKSESTÄ HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSTÄ MAAHANMUUTTOHALLINNOSSA

Ehdotuksessa esitetään säädettäväksi laki henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa. Lakia sovellettaisiin maahanmuuton hallinnonalalla suoritettavaan henkilötietojen käsittelyyn. Laki korvaisi lain ulkomaalaisrekisteristä, joka esitetään kumottavaksi.

Tietosuoja-asetus

Yleistä tietosuoja-asetusta (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, jäljempänä asetus) on alettu soveltamaan 25.5.2018 alkaen. Kansallinen lainsäädäntö on mahdollista vain niiltä osin, kuin se asetuksessa nimenomaisesti sallitaan ja niiltä osin, kuin esitetyt säännökset ovat tarpeellisia asetuksen säännösten täydentämiseksi. Säätämistarvetta arvioitaessa on otettava huomioon myös hallituksen esitys (HE 9/2018 vp) EU:n yleistä tietosuoja-asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi.

Kansallinen liikkumavara pohjautuu asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohtiin (oikeusperusta) sekä arkaluonteisten tietojen osalta 9 artiklan 2 kohdan alakohtiin. Lisäksi asetuksessa on useita artiklakohtaisia tarkennuksia kansallisesta liikkumavarasta.

Lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhtainen asetettuun tavoitteeseen nähden. Lainsäädännön on oltava myös selkeää, täsmällistä ja sen soveltamisen on oltava ennakoitavaa.

Kun henkilötietojen käsittelystä säädetään kansallisessa laissa, asetuksen antaman liikkumavaran puitteissa, käsittelyn oikeusperuste voi sisältää 6 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaan erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan asetuksen sääntöjen soveltamista, muun muassa:
- yleisiä edellytyksiä, jotka koskevat rekisterinpitäjän suorittaman tietojenkäsittelyn lainmukaisuutta;
- käsiteltävien tietojen tyyppiä;
- asianomaisia rekisteröityjä;
- yhteisöjä joille ja tarkoituksia joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa;
- käyttötarkoitussidonnaisuutta;
- säilytysaikoja; sekä
- käsittelytoimia ja -menettelyjä, mukaan lukien laillisen ja asianmukaisen tietojenkäsittelyn varmistamiseen tarkoitetut toimenpiteet.

Perustuslaki
Lainsäädäntöesityksiä on tarkasteltava myös perusoikeusnäkökulmasta. Euroopan unionin perusoikeuskirjan rinnalla on huomioitava perustuslaki ja perustuslakiavaliokunnan sekä hallintovaliokunnan lausuntokäytäntö. Perustuslain 10 §:n 1 momentti sisältää lainsäädäntötoimeksiannon, jonka mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneessa lausuntokäytännössään pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa. Henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn lain tasolla tulee olla kattavaa, täsmällistä ja tarkkarajaista.

Euroopan ihmisoikeussopimus
Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on oikeuskäytännössään katsonut yksityiselämään liittyvien henkilötietojen rekisteröinnin kuuluvan Euroopan ihmisoikeussopimuksen yksityiselämän suojaa koskevan 8 artiklan soveltamisalaan. Tuomioistuin on todennut sopimusloukkauksen muun muassa siksi, että kansallinen lainsäädäntö ei ollut sisältänyt säännöksiä tietosisällöistä, tietojen säilytysajoista ja niistä henkilöryhmistä, joista tietoja saatiin kerätä (ks. esim. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio asiassa Rotaru v. Romania 4.5.2000, tuomion kohdat 45-43). Ihmisoikeustuomioistuin on useaan otteeseen todennut, että pelkästään se, että henkilötiedot talletetaan viranomaisen rekisteriin, merkitsee yksityisyyden suojan rajoittamista (ks. esim. S. ja Marper v. Yhdistynyt Kuningaskunta, 4.12.2008, tuomion kohta 6T, Leander v. Ruotsi,26.3.1987, tuomion kohta 48).

Yleistä
Sääntelyn kohteena oleva toiminta kuuluu tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan. Ehdotuksessa käsittelyn perusteeksi ilmoitetaan asetuksen 6 artiklan 1 f kohta, joka mahdollistaa käsittelyn, joka on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi.

Perustuslain 2 §:n ja asetuksen näkökulmasta ehdotetut säännökset ovat tarpeellisia rekisterinpitäjälle kuuluvan yleisen edun mukaisen tavoitteen ja viranomaisentehtävän suorittamiseksi. Ehdotuksen perusteella voidaan arvioida, että, että henkilötietojen käsittelyä maahanmuuttohallinnossa ei voida tarkoituksenmukaisesti toteuttaa ilman tietosuoja-asetusta täsmentävää kansallisen liikkumavaran puitteissa toteutettua sääntelyä asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

Ehdotuksen yksityiskohtaisempi arviointi
Tietosuojavaltuutetun toimisto on tässä lausunnossa arvioinut eräitä henkilötietojen käsittelyn ja tietosuoja-asetuksen kansallisen liikkumavaran käytön näkökulmasta huomionarvoisia kysymyksiä. Lainvalmistelussa tulee kuitenkin ottaa huomioon koko asetus ja siinä määrätyt henkilötietojen käsittelyä koskevat periaatteet edellä mainitulla tavalla. Tietosuojavaltuutetun toimisto on julkaissut (www.tietosuoja.fi) sisäisen ohjeensa lainsäädäntölausuntojen laatimisesta.

Ohje antaa suosituksia siitä, mihin tietosuojavaltuutetun toimistoon lausunnoille tulevissa hallituksen esityksissä on tietosuoja-asetuksen näkökulmasta kiinnitettävä huomiota. Tätä opasta voidaan hyödyntää jatkovalmistelussa.

Sääntelymalli
Luonnoksen mukaan henkilötietojen käsittelystä säädettäisiin nykyisen rekisteripohjaisen mallin sijasta säätämällä käyttötarkoituksista. Voimassa olevissa säännöksissä säädetyistä rekistereistä ja yksityiskohtaisista luetteloista luopuminen edellyttää, että henkilötietojen rekisteröinnin tavoite ja henkilötietojen käsittelyn perusteet on selkeästi määritelty.

Luonnoksen mukaan valmistelussa on identifioitu käyttötarkoitussidonnaisuuteen liittyen tiettyjä haasteita liittyen maahanmuuttohallinnossa toimiviin, jopa poikkeuksellisen lukuisiin rekisterinpitäjiin ja useiden käytettävien tietojärjestelmien kokonaisuuteen sekä useiden henkilötietolakien soveltamisaloihin liittyen.

Kun ehdotetun lain soveltamisala ei olisi sidoksissa helposti tunnistettaviin tietojärjestelmiin tai rekistereihin, vaan henkilötietojen käsittelytarkoituksiin, henkilötietojen käsittelyyn sovellettavan lain tunnistaminen yksittäistapauksessa voi olla tulkinnanvaraista. Maahanmuuttohallinnon alalla viranomaisten toimivaltasäännökset sijoittuvat useisiin lakeihin. Ehdotetun sääntelyn perusteella jää täsmentymättä se, mitä henkilötietojen käsittelyä ehdotus tarkalleen koskee ja mikä on sen suhde rekisterinpitäjien toimivaltaan ja niiden omiin tietojärjestelmiin sekä niihin sovellettaviin henkilötietojen käsittelyä koskeviin erityislakeihin.

Käytettäessä asetuksen kansallista liikkumavaraa lainsäädännön on oltava selkeää, täsmällistä ja sen soveltamisen on oltava ennakoitavaa. Ehdotetun sääntelyn täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta tulee jatkovalmistelussa parantaa. Esityksessä tulisi hahmottaa eri rekisterinpitäjien toimintaa ja toimivaltaa koskevien lakien välinen suhde, siten, että käytännön toimijat saavat selkeän kokonaiskuvan relevantin lainsäädännön osalta.

Käsittelytarkoituksiin perustuvan sääntelyn riskinä voi olla se, että säännökset jättävät loppukäyttäjän kannalta epäselväksi sen, mihin tietojärjestelmän osiin tai rekistereihin henkilötietoja olisi talletettava. Uusi sääntelymalli tulee edellyttämään rekisterinpitäjien antamaa ohjeistusta ja koulutusta. Sääntelyn tarkkarajaisuutta koskevan vaatimuksen näkökulmasta on kuitenkin huomattava, että ohjeistuksella ei saa täydentää rekisterien tietosisältöä, vaan tarkentaa, millä tavalla säännöksiä olisi tulkittava.

Rekisterinpitäjät (3 §)
Ehdotettu säännös sisältää ainoastaan luettelon rekisterinpitäjistä. Luonnoksen mukaan valmistelussa on todettu, että vaikka usean yhteisrekisterinpitäjän sääntelymalli ei ole erityisen selkeä, niin se kuvaa maahanmuuttohallinnon tosiasiallista tilannetta, jossa useat viranomaiset käsittelevät henkilötietoja lakisääteisten tehtäviensä toteuttamiseksi nyt säädettäväksi ehdotettavan maahanmuuttohallinnon henkilötietolain soveltamisalan piirissä.

Tietosuoja-asetuksen 26 artiklan mukaan, jos vähintään kaksi rekisterinpitäjää määrittää yhdessä käsittelyn tarkoitukset ja keinot, ne ovat yhteisrekisterinpitäjiä. Ne määrittelevät keskinäisellä järjestelyllä läpinäkyvällä tavalla kunkin vastuualueen asetuksessa vahvistettujen velvoitteiden noudattamiseksi, paitsi jos ja siltä osin kuin rekisterinpitäjiin sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä määritellään rekisterinpitäjien vastuualueet.

Rekisterinpitäjää koskevilta osin ehdotusta tulisi täsmentää. Sääntelystä tulisi käydä ilmi rekisterin yhteisten rekisterinpitäjien todelliset roolit ja suhteet rekisteröityihin nähden. Kun rekisterinpitäjästä säädetään laissa, tulee määrittelyyn suhtautua erityisen tarkkaavaisesti ja varmistua siitä, että vastuu kohdentuu oikealle tasolla.

Ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmä ja kansallinen viisumitieto- järjestelmä (4 ja 5 §)

Vaikka luonnoksessa ehdotetaan luovuttavaksi rekisteriperusteisesta sääntelystä, ehdotetaan siinä kuitenkin säädettäväksi ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmästä ja kansallisesta viisumitietojärjestelmästä. Maahanmuuttovirasto ja ulkoasiainhallinto vastaisivat järjestelmien kehittämisestä ja ylläpidosta ja päättäisivät tietojen luovutuksesta teknisen käyttöyhteyden välityksellä tai kun on kysymys muiden kuin yksittäisten tietojen luovuttamisesta. Viitaten myös sääntelymallia koskeviin kommentteihin edellä, ehdotuksen perusteella jää epäselväksi, missä määrin lakia sovellettaisiin siihen henkilötietojen käsittelyyn, joka ei tapahdu edellä mainituissa tietojärjestelmissä. Henkilötietojen luovutuksen osalta vrt. kommentit koskien 13 pykälää.

Käsiteltävät henkilötiedot (7 § ja 8 §)

Luonnoksessa esitetään säädettäväksi henkilötiedoista, joita lain soveltamisen piirissä olisi mahdollista käsitellä. Tarve yksittäisen henkilötiedon käsittelylle tiettyä tarkoitusta varten johdettaisiin aina toimivaltaa luovasta säännöksestä. Tietosisältöä koskeva sääntelyratkaisu olisi yleisluonteinen suhteessa voimassaolevaan sääntelyyn. Ehdotetussa sääntelyssä käytettäisiin henkilötietoja kuvaavia yläkäsitteitä. Ehdotuksen mukaan käsiteltäisiin mm. biometrisiä tunnisteita.

Ehdotuksen 7 §:n 2 momentin 7 kohdan mukaan saataisiin käsitellä rekisterinpitäjän havaitsemia tai sille ilmoitettuja tietoja, joiden voidaan olosuhteiden tai henkilön käyttäytymisen vuoksi perustellusti arvioida liittyvän rekisterinpitäjän toimivaltaan kuuluviin tehtäviin. Huomiotietoihin on liitettävä arvio tietojen antajan tai lähteen luotettavuudesta ja tietojen oikeellisuudesta, jos se on mahdollista. Ehdotetussa säännöksessä tallentamiskynnys olisi matala ja säännös jättäisi runsaasti tulkinnanvaraa lain soveltajille. Väljästi ja tulkinnanvaraisesti kirjoitetusta säännösehdotuksesta perusteluineen ei voi saada selkeää käsitystä siitä, mitä tietoja ehdotetun säännöksen perusteella voitaisiin käsitellä sekä millä edellytyksillä ja kuka rekisterinpitäjä niitä voisi käsitellä.

Silloin kun viranomainen puuttuu henkilön oikeuspiiriin, tulee toimivallan perustua aina nimenomaiseen säännökseen. Pelkästään henkilötietojen käsittelyä koskevalla säännöksellä ei voida säätää toimivallasta.

Havaintotietojen tyyppisiä tietoja käsittelevät pääsääntöisesti lainvalvontaviranomaiset oman toimivaltansa ja niitä koskevien erityislakien puitteissa. Nämä toimet eivät pääsääntöisesti kuulu tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan. Tällaisten tietojen käsittelyyn liittyvät haasteet on tunnistettu myös eduskunnan toimesta. Esimerkiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (761/2003) muuttamisen yhteydessä perustuslakivaliokunta katsoi havaintotietojen luonteen vuoksi olevan tärkeää, että tietojen tallettamisen edellytyksiä tulkitaan suppeasti ja etenkin niin, että havaintotieto voidaan tallettaa poliisin henkilörekisteriin vain, jos on olemassa epäilys rikollisesta toiminnasta (PeVL T8/2012vp). Ehdotuksessa ei ole selvitetty mikä toimivaltaperuste kullakin rekisterinpitäjällä on näitä tietoja käsitellä. Muutoinkin ehdotettu 7 §:n 2 momentin 7 kohta ei täytä edellä selostettuja asetuksessa edellytettyjä tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden vaatimuksia. Ehdotettu säännös on myös ristiriidassa edellä selostetun perustusvaliokunnan lausuntokäytännön ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön kanssa.

Tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 b, g, h, i ja j alakohtiin perustuva erityisten henkilötietoryhmien käsittely sekä 10 artiklan rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyvien henkilötietojen käsittely edellyttää, että käsittelyperusteen ohella kansallisessa lainsäännössä on säädetty asianmukaisista ja erityisistä suojatoimista rekisteröityjen oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi. Jatkovalmistelussa tulee yksilöidä mitä ehdotetun lain soveltamispiirissä olevat erityisiin henkilöryhmiin kuuluvat henkilötiedot ovat ja miten säädetään niistä erityisiä toimenpiteistä, joilla rekisteröidyn perusoikeuksia ja etuja käytännössä tältä osin turvataan.

Kokonaisuutena arvioiden ehdotettu sääntely käsiteltävien henkilötietojen osalta yleisluonteiseksi, mikä vastaavasti mahdollistaa rekisteröitävien henkilötietojen sisällön ja laajuuden määrittelyn paljolti viranomaisten omin toimin. Huomioon on otettava se, että. perustuslakivaliokunta on pitänyt ongelmallisena sitä, jos säännöksen muotoilu jättää rekisteröitävien henkilötietojen sisällön viime kädessä paljolti viranomaisen omin toimin määriteltäväksi (PeVL 18/20l2 vp).

Käsittely muuhun kuin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen (11 §)
Ehdotuksessa esitetään säädettäväksi henkilötietojen käsittelystä muuhun kuin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen.

Asetuksessa lähtökohtana on 5 artiklassa säädetty käyttötarkoitussidonnaisuus. Asetuksen 23 artiklan mukaan jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan kuitenkin säätää poikkeus asetuksen 5 artiklassa säädettyyn käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteeseen.

Asetuksen johdantokappaleen 50 mukaan myös unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön tarjoama käsittelyn oikeusperuste henkilötietojen käsittelylle voi muodostaa käsittelyn oikeusperusteen myöhemmälle käsittelylle. Jotta voidaan varmistaa, onko myöhemmän käsittelyn tarkoitus yhteensopiva sen tarkoituksen kanssa, jota varten henkilötiedot alun perin kerättiin, rekisterinpitäjän olisi kaikki alkuperäisen käsittelyn laillisuutta koskevat vaatimukset ensin täytettyään otettava huomioon muun muassa kyseisten tarkoitusten ja suunnitellun myöhemmän käsittelyn tarkoitusten väliset yhteydet, tilanne, jossa henkilötiedot

on kerätty, erityisesti myöhempään käsittelyyn liittyvät rekisteröidyn kohtuulliset odotukset, jotka perustuvat hänen ja rekisterinpitäjän väliseen suhteeseen; henkilötietojen luonne; suunnitellun myöhemmän käsittelyn seuraukset rekisteröidyille; ja asianomaisten suojatoimien olemassaolo sekä alkuperäisessä että suunnitellussa käsittelyssä.

Kun henkilötietojen käsittely perustuu asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c tai e alakohtiin voidaan kansallisen liikkumavaran puitteissa, tietosuoja-asetuksen 6 artiklaa 3 kohdan mukaisesti säätää niistä tahoista ja tarkoituksista, joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa. Mikäli katsotaan, että tietojen käyttötarkoitus muuttuu luovutuksen seurauksena, on luovutuksen edellytyksiä arvioitava käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatetta vasten, siten kuten tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohdassa säädetään. Luovutussäännöksen on oltava välttämätön ja oikeasuhtainen toimenpide 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi.

Jatkovalmistelussa tulisi arvioida käyttötarkoitussidonnaisuuden toteutumista, siltä osin kuin henkilötietoja esitetään käytettäväksi muuhun kuin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen.

Tietojen luovuttaminen (13 §)
Luonnoksessa tiedon luovutus olisi sidottu vastaanottavan viranomaisen lakisääteisiin tehtäviin perustuviin tiedonsaantioikeuksiin. Luonnoksen perustelujen mukaan rekisterinpitäjät päättäisivät itsenäisesti tietojen luovuttamisesta. Yhteisrekisterinpitäjyys ei luonnoksen mukaan loisi oikeutta luovuttaa kaikkia lain soveltamisalaan kuuluvia tietoja, vaan ainoastaan sellaisia tietoja, joita kyseinen viranomainen on toimivaltainen käsittelemään ja joista se rekisterinpitäjänä vastaa.

Ehdotuksen (4 § ja 5 §) mukaan maahanmuuttovirasto ja ulkoasiainhallinto kuitenkin päättäisivät tietojen luovuttamisesta tietojärjestelmistään, jos tietojen luovuttaminen tapahtuu teknisen käyttöyhteyden välityksellä tai jos on kysymys muiden kuin yksittäisten tietojen luovuttamisesta.

Käytännössä henkilötietoja luovutetaan lähes yksinomaan teknisen käyttöyhteyden välityksellä. Luonnoksen 4, 5 ja 13 pykälien keskinäinen suhde jää tietojen luovutusta koskevan toimivallan osalta epäselväksi (ks. myös 11 pykälää koskevat kommentit käyttötarkoitussidonnaisuuden osalta).

Virheelliseksi todettu tieto (16 §)
Esityksen mukaan 16 §:n mukaan, sen estämättä mitä tietosuoja-asetuksessa säädetään virheellisen tiedon poistamisesta, virheelliseksi todettu henkilötieto saadaan säilyttää korjatun henkilötiedon yhteydessä, jos se on tarpeen rekisteröidyn, muun asianosaisen tai rekisterinpitäjän henkilöstöön kuuluvan oikeuksien turvaamiseksi. Tällaista henkilötietoa saadaan käyttää vain mainitussa tarkoituksessa.
Ehdotettua säännöstä on vielä jatkovalmistelussa yksityiskohtaisesti arvioitava, erityisesti siitä näkökulmasta onko ehdotettu säännös kansallisen liikkumavaran puitteissa.

Rekisteröidyn tarkastusoikeuden toteuttaminen (18 §)
Ehdotuksessa säädettäisiin menettelystä omien tietojen tarkastusoikeuden toteuttamiseksi. Tarkastusoikeuden toteuttaminen edellyttäisi pyynnön esittämistä kirjallisesti tai henkilökohtaisesti rekisterinpitäjälle taikka käyttämällä vahvaa sähköistä tunnistautumista.

Rekisteröidyn oikeudesta päästä tietoihin säädetään tietosuoja-asetuksen 15 artiklassa. Tietosuoja-asetuksen johdantokappaleen 63 mukaan rekisteröidyllä olisi oltava oikeus saada pääsy henkilötietoihin, joita hänestä on kerätty, sekä mahdollisuus käyttää tätä oikeutta vaivattomasti ja kohtuullisin väliajoin, jotta hän voi pysyä perillä käsittelyn lainmukaisuudesta ja tarkistaa sen. Johdantokappaleen 64 mukaan rekisterinpitäjän olisi käytettävä kaikkia kohtuullisia keinoja tarkistaakseen sellaisen rekisteröidyn henkilöllisyyden, joka haluaa saada pääsyn tietoihin erityisesti verkkopalvelujen ja verkkotunnistetietojen yhteydessä. Rekisterinpitäjän ei pitäisi säilyttää henkilötietoja ainoastaan mahdollisiin pyyntöihin vastaamista varten.

Ehdotettua säännöstä on jatkovalmistelussa vielä yksityiskohtaisesti arvioitava, siitä näkökulmasta, onko ehdotettu säännös kansallisen liikkumavaran puitteissa.

Automatisoidut yksittäispäätökset (20 §)
Luonnos mahdollistaisi tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen automaattisen päätösten antamisen Maahanmuuttoviraston lakisääteisen tehtävän toimeenpanossa. Pykälässä säädettäisiin siitä, että Maahanmuuttovirasto voisi ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmässä tehdä päätöksen täysin automatisoidusti, jolloin tietojärjestelmät suorittaisivat kaikki asiankäsittelyn ja päätöksenteon vaiheet ilman, että kukaan luonnollinen henkilö käsittelee asiaa. Ehdotuksen perustelujen mukaan automaattisia yksittäispäätöksiä voitaisiin tehdä myös lapsia koskevissa asioissa, ellei lapsen etu tai muu syy muuta edellytä.

Tietosuoja-asetuksen 22 artiklan mukaan rekisteröidyllä on oikeus olla joutumatta sellaisen päätöksen kohteeksi, joka perustuu pelkästään automaattiseen käsittelyyn, kuten profilointiin, ja jolla on häntä koskevia oikeusvaikutuksia tai joka vaikuttaa häneen vastaavalla tavalla merkittävästi. Automatisoidut yksittäispäätökset ovat kuitenkin tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 2 b kohdan mukaan mahdollisia, jos se on hyväksytty jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa vahvistetaan myös asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi.

Tietosuoja-asetuksen johdantokappaleen 71 mukaan kyseiseen tietojenkäsittelyyn, mukaan lukien profilointiin, perustuva päätöksenteko olisi kuitenkin sallittava, jos siihen annetaan nimenomainen lupa rekisterinpitäjään sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, mukaan lukien lainsäädäntö, joka on annettu petosten ja verovilpin valvomiseksi ja torjumiseksi unionin toimielinten tai kansallisten valvontaelinten antamien asetusten, standardien ja suositusten mukaisesti, sekä rekisterinpitäjän tarjoaman palvelun turvallisuuden ja luotettavuuden varmistamiseksi, tai jos se on tarpeen rekisteröidyn ja rekisterinpitäjän välisen sopimuksen tekemistä tai täytäntöönpanoa varten tai jos rekisteröity on antanut siihen nimenomaisen suostumuksensa.

Tällaiseen käsittelyyn olisi kuitenkin aina sovellettava asianmukaisia suojatoimia, joihin olisi kuuluttava käsittelystä ilmoittaminen rekisteröidylle ja oikeus vaatia ihmisen osallistumista tietojen käsittelemiseen, rekisteröidyn oikeus esittää kantansa, saada selvitys kyseisen arvioinnin jälkeen tehdystä päätöksestä ja riitauttaa päätös. Tällaista toimenpidettä ei saisi kohdistaa lapseen.

Tietosuoja-asetuksen mukaan automatisoitua päätöksentekoa ei voi kohdistaa lapseen. Ehdotuksessa ei myöskään ole esitetty riittäviä asianmukaisia suojatoimia joita tietosuoja-asetus automatisoitujen yksittäispäätösten osalta edellyttää. Menettely ehdotetussa muodossaan on ristiriidassa asetuksen kanssa.

Valvonta ja ohjeistus

Esitys sisältää ehdotuksia, jotka merkittävällä tavalla lisäisivät ohjeistuksen ja laintulkinnan merkitystä. EU:n tietosuojalainsäädäntö asettaa erityisiä vaatimuksia sille, että rekisterinpitäjä kiinnittää enemmän huomiota henkilötietojen käsittelyn valvontaan. Esityksessä ei ole käsitelty henkilötietojen käsittelyn valvonnan kehittämistä tai sen riittävyyttä esitettyjen muutosten näkökulmasta. Asiaan olisi kiinnitettävä huomioita jatkovalmistelun yhteydessä.

Lisäksi totean, että Tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 72 kohdan mukaan profilointiin sovelletaan sellaisenaan tämän henkilötietojen käsittelyä sääntelevän asetuksen sääntöjä, kuten käsittelyn oikeudellisia perusteita tai tietosuojaperiaatteita.

Tietosuojaa koskeva vaikutustenarviointi

Tietosuoja-asetuksen 35 §:n 1 kohdan mukaan, jos tietyntyyppinen käsittely etenkin uutta teknologiaa käytettäessä todennäköisesti aiheuttaa - käsittelyn luonne, laajuus, asiayhteys ja tarkoitukset huomioon ottaen - luonnollisen henkilön oikeuksien ja vapauksien kannalta korkean riskin, rekisterinpitäjän on ennen käsittelyä toteutettava arviointi suunniteltujen käsittelytoimien vaikutuksista henkilötietojen suojalle.

Tietosuoja-asetuksen 35 artiklan 10 kohdan mukaan, jos 6 artiklan 1 kohdan c tai e alakohdan mukaisen käsittelyn oikeusperusteena on rekisterinpitäjään sovellettava unionin oikeus tai jäsenvaltion lainsäädäntö, joka säätelee siihen liittyvää käsittelytointa tai käsittelytoimia, ja tietosuojaa koskeva vaikutustenarviointi on jo tehty yleisen vaikutustenarvioinnin osana kyseisen käsittelyn oikeusperusteen hyväksymisen yhteydessä, 1–7 kohtaa ei sovelleta, paitsi jos jäsenvaltiot katsovat tarpeelliseksi toteuttaa tällaisen arvioinnin ennen käsittelytoimien aloittamista. 11. Ehdotukseen olisi tarkoituksenmukaista osana lainvalmistelua liittää edellä mainittu tietosuojaa koskeva vaikutustenarviointi, jossa arvioitaisiin toimintaan liittyviä riskejä, esimerkiksi henkilötietojen käsittelyyn liittyviä mahdollisia tietosuojaloukkauksia, niiden seurauksia sekä henkilötietojen virheettömyyttä, virheellisen tiedon korjaamista ja virheellisen tiedon vaikutusta rekisteröidyn asemaan ja oikeuksiin.